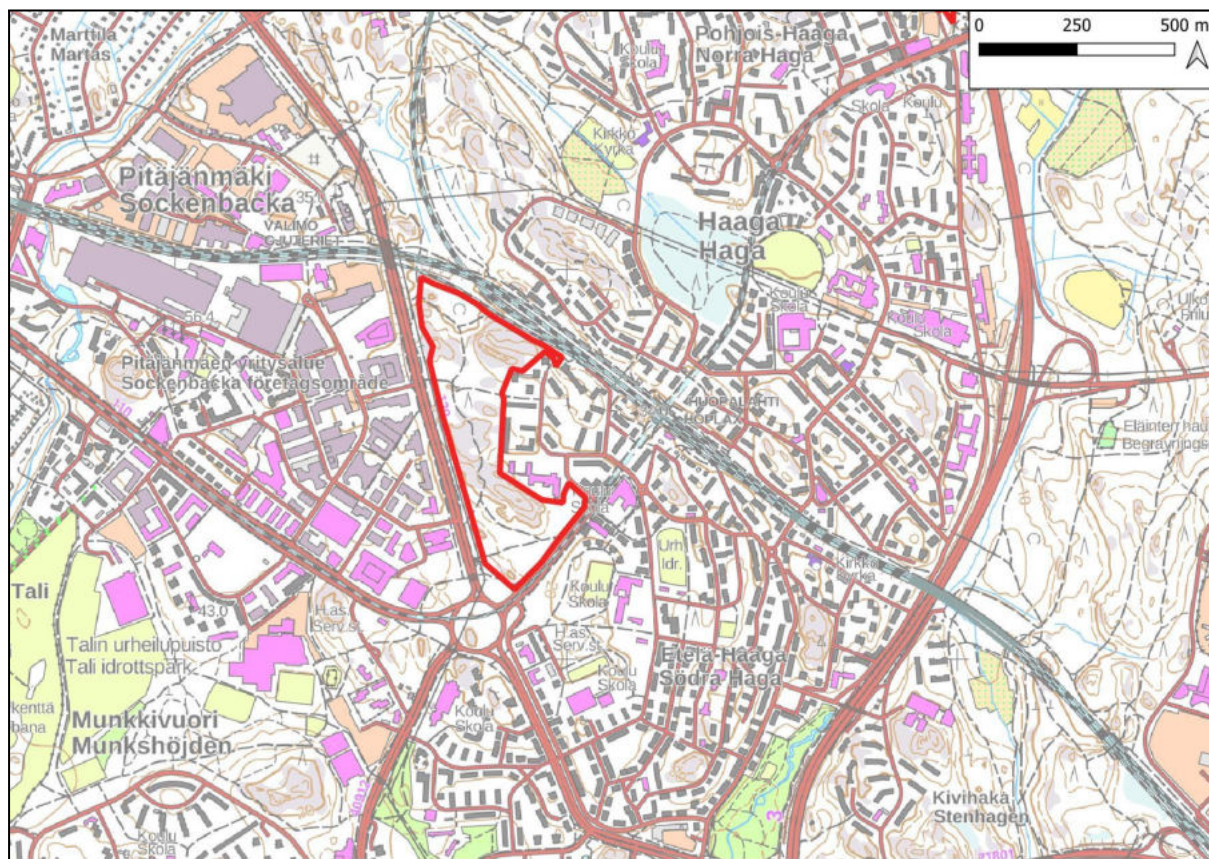

Raportti Riistavuoren metsän luontoarvoista

Kartta 1. Riistavuoren metsän selvitysalue (11 hehtaaria).

Luontoliiton metsäryhmä
Kartoituskoordinaattori
Ville Murmann
15.10.2024

1. Taustaa	2
2. Maastokäynti 28.9.2024	3
Lajihavainnot 28.9.2024	7
3. Aiemmat lajihavainnot	8
4. Kaupungin luontotietoa	10
4.1. Liito-orava	10
4.2. Luontotyytit	11
Suoaro	11
Kangaskorpi	12
Pohjoisreunan korpi	12
4.3. Viherverkosto	12
5. Lintuhavainnot	12
6. Liikenneympyrän lounaispuoli	13
6.1. Ida Korhosen havaintoja 2021	13
6.2. Luontotyytit (Helsingin kaupungin karttapalvelu)	13
Liikenneympyrän lounaispuolella Vanhan Viertotien vaahterametsikkö (NT)	13
7. Yhteenveto	14
Lähteet	15

1. Taustaa

Luontoliiton metsäryhmän vapaaehtoiset kartoittajat (Ville Murmann, Anne Kiirikki, Otto Snellman, Niina Vuolle ja Nietos Hietanen) kartoittivat Riistavuoren suojeluun osallistuneen paikallisaktiivin pyynnöstä Riistavuoren metsän luontoarvoja syksyllä 2024. Maastokäynti oli suhteellisen lyhyt (noin 5 tuntia) ja keskittyi metsän rakenteen, luontotyyppien ja kääpien inventointiin. Alueelta on myös aiempia lajihavaintoja ja kaupungin luontotietoa, joita myös esitellään tässä raportissa. Riistavuoren metsä on myös Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen arvometsät -rajauksessa (Helsingin luonnonsuojeluyhdistys 2014).

Lajiston ja luontotyyppien yhteydessä käytettyjen lyhenteiden/termien selitykset:

CR: äärimmäisen uhanalainen

EN: erittäin uhanalainen

VU: vaarantunut

RT: alueellisesti uhanalainen

NT: silmälläpidettävä

DD: puutteellisesti tunnettu

D2: EU-luontodirektiivi II-liite

D4: EU-luontodirektiivi IVa-liite

Vm-ind.: vanhan metsän indikaattori

Luontoarvolaji: vaateliias laji, joka ilmentää luontoarvoja ja suojelunarvoista elinympäristöä (Savola 2012 ja 2019).

2. Maastokäynti 28.9.2024

Valokuvat: <https://photos.app.goo.gl/CrRSexuaxFTp2cHo9>

Eteläosassa on suoalue, jonka luontotyyppi on määritelty **suoaro** (DD). Suoalue sisältää jäänteitä **isovarpurämeestä** (NT, VU Etelä-Suomi). Kenttäkerroksessa kasvaa paikoin juolukkaa ja suopursua, harvakseltaan suokukkaa ja suomuurainta. Muutoin räme on muuttunut turvekankaaksi. Pohjoisosissa suoaluetta on sekoitus rämeistä **sarakorpea** (VU, EN Etelä-Suomi) ja **saranevaa** (NT, VU Etelä-Suomi). Puustossa mäntyä ja koivua. Aueella on myös useita koivupökölöitä ja maalahopuita. Kenttäkerroksessa kasvaa jouhisaraa, tupasvillaa, pullosaraa ja raatetta. Suoalueen pohjoispuolella, lenkipolun vieressä on kivikkoista ja lahoppuustoista **lehtomaista kangasmetsää** (VU) kasvaen järeähköä harmaaleppää, järeähköä haapaa, raitaa ja vaahteraa sekä muun muassa taikinamarjaa ja alvejuuria. Kivikkojen kolot ja eteläosassa sijaitseva mäyrän tai ketun kolo ynnä muut lepakoille soveltuvat kallionkolot tulee tarkastaa alueella kesällä alueella nähtyjen **lepakoiden mahdollisina talvehtimispaikkoina**.

Kuva 1. Riistavuoren sarakorpea

Riistavuoren metsäalueella on runsaasti seka- ja vanhapuustoista **kalliometsää** (NT). Kalliometsässä kasvaa niin kilpikaarnaisia kuin nuorempiakin järeitä mäntyjä sekä mäntykeloja. Männyn lisäksi kasvaa kuusta, koivua, haapaa, raitaa ja pihlajaa. Kalliometsät ovat vanhojen kilpikaarnamäntyjen ja kelojen sekä puuston rakenteen puolesta METSO 1-luokkaa. Maasto kallioilla ja kalliometsissä on tosin virkistyskäytössä kulunutta. Männyn lahoppuulta havaittiin **kaarnakääpää** (NT) ja useita esiintymiä vanhaa metsää indikoivaa viinikääpää sekä kruunuhaarakas (luontoarvolaji).

Kallioita ympäröivät kangasmetsät ovat vähintään METSO 2 -luokan sekapuustoista **tuoretta ja lehtomaista kangasmetsää** (VU). Kangasmetsissä on kohtalaisesti eri asteista lahoppuuta, pohjoisosissa enemmän, keskimäärin METSO 2 -luokan verran. Kuusen

lahopuulta löytyi maastokäynnillä vanhaa metsää indikoivaa ja alueellisesti uhanalaista **riukukääpää** (RT, vanhan metsän indikaattori), **rusokantokääpää** (NT, vanhan metsän indikaattori) ja useita esiintymiä vanhaa metsää indikoivia ruostekääpää ja rusokääpää. Kallioiden kupeessa kasvaa monin paikoin järeitä haaparyhmiä ja raitaa. Molemmat puulajit ovat metsiemme avainlajeja. Metsä on rakenteensa puolesta liito-oravalle soveltuva, mistä kertovatkin alueen liito-oravan pesinnät. Haavan lahopuulta havaittiin **harjaskääpä** (VU). Raidalta havaittiin luontoarvoja indikoivaa etelänsärmäkääpää ja koivulta pörrökääpää. Niin harjaskääpä kuin kaarnakääpäkin ovat Helsingissä harvinaisia löytöjä.

Kuva 2. Harjaskääpä

Kuva 3. Riistavuoren vanhapuustoista sekametsää.

Keskiosilla metsässä on pieni **kangaskorpi** (EN, Etelä-Suomessa CR), joka oijittamattomana on METSO 1-luokkaa ja kaupungin arvottamana arvoluokkaa II (huomattavan arvokas).

Kuva 4. Keskiosan kangaskorpea.

Pohjoisosassa metsäaluetta on monipuulajista, lehtipuuvaltaista **tuoretta lehtoa** (VU). Puustossa on järeitä haapoja, koivuja tervaleppiä ja raitoja. Sisältää paljon raidan lahoppuuta. Raidan lahoppuulla kasvoi runsaasti luontoarvoja indikoivaa etelänsärmäkääpää. Lehtometsät ovat METSO 2 -luokkaa. Lehdon lisäksi pohjoisosassa on kuusivaltaista ja pääosin kuivunutta kangaskorpea ja korpista mustikkaturvekangasmetsää. Kangaskorpi on kuivunut ojituksen tähden. Jäljellä on kuitenkin paikoin rahkasammallaikkuja, metsäkortetta ja korpipaatsamaa. Korpi on ennallistamiskelpoisena METSO 2- luokkaa.

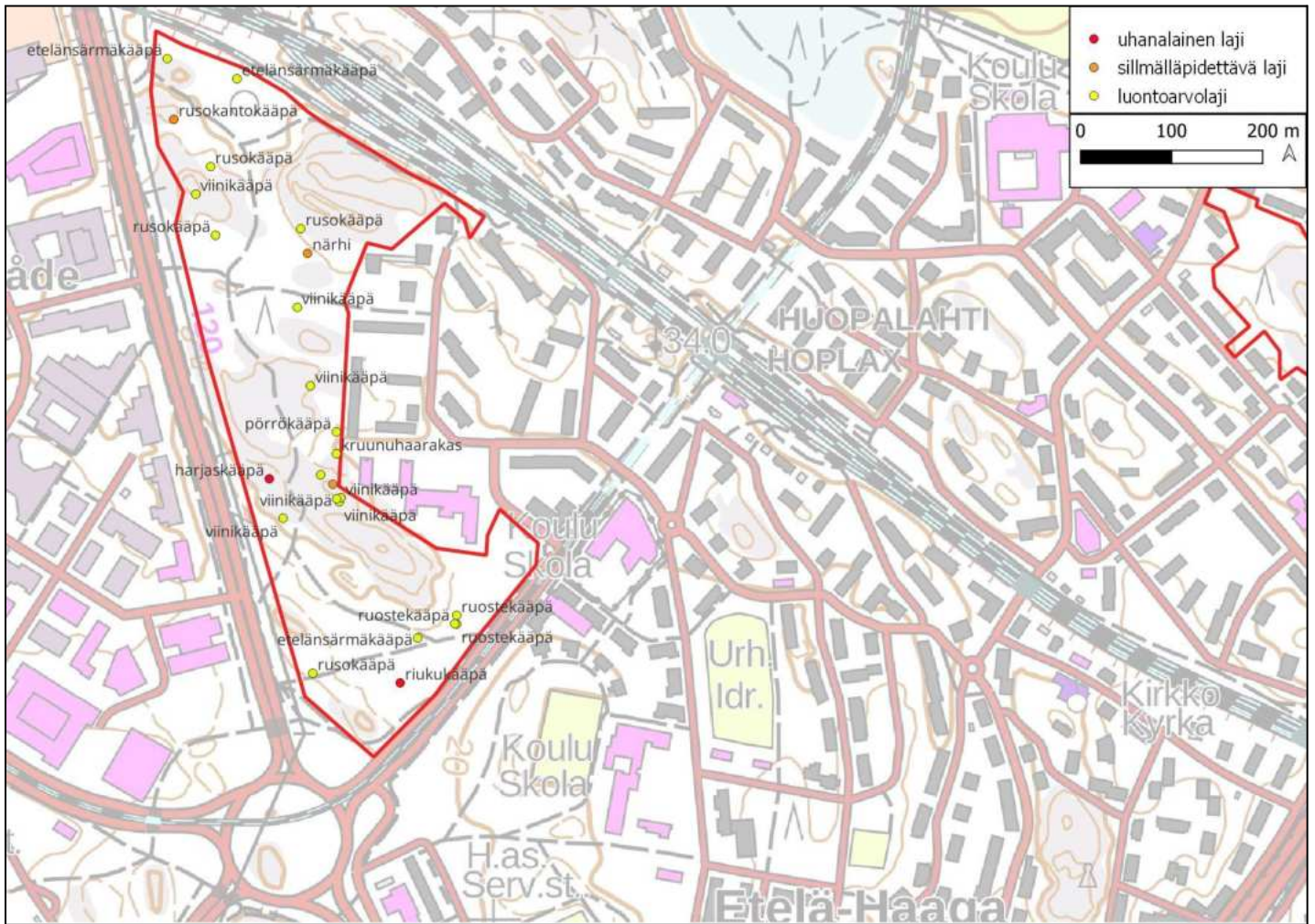

Kuva 5. Pohjoisosan tuoretta lehtoa

Riistavuoren metsäalue on **arvokas kääpäalue**. Metsäalue täyttää kaksi arvoluokkaa II kääpäalueen alakriteereistä: 1. Alueella elää vaarantunut laji, 2. Alueelta on havaintoja vähintään neljästä silmälläpidettäväksi tai alueellisesti uhanalaiseksi arvioidusta lajista. Lisäksi kaksi näistä käävistä on Helsingissä harvinaisia. Havaittujen luontoarvondikaattorien kokonaismäärä on 16, mikä on lähellä arvokkaalle kääpäalueelle luotua raja-arvoa 20. Raja-arvo todennäköisesti ylittyisi tarkemmalla, varsinkin lehtilahopuuhun keskittyvällä inventoinnilla. Kääpien inventointiin käytettyyn aikaan ja alueen suhteellisen pieneen kokoon suhteutettuna metsäaluetta voidaan pitää arvokkaana kääpäalueena jo näillä kriteereillä. (Arvottaminen: Savola 2019 ja 2012). Riistavuoren metsällä on paikallista merkitystä vaateliaan lahopuulajiston säilyttämisen kannalta. Arvoa nostaa sijainti Länsi-Helsingissä, missä erityisen edustavia kääpäalueita on niukasti.

Luontokartoittajat Olli Manninen ja Ida Korhonen ovat vuonna 2021 tehneet metsäalueelta **99 havaintoa lahokaviosammaleesta** (EN, D2 erityisesti suojeltu) ja 18 havaintoa **liito-oravasta** (VU, D4 erityisesti suojeltu). Lisäksi he ovat löytäneet lukuisia luontoarvoja indikoivia kääväkkäitä sekä 7 esiintymää **rakkosammaleesta** (NT) (3. **Aiemmat lajihavainnot**).

Lajihavainnot 28.9.2024

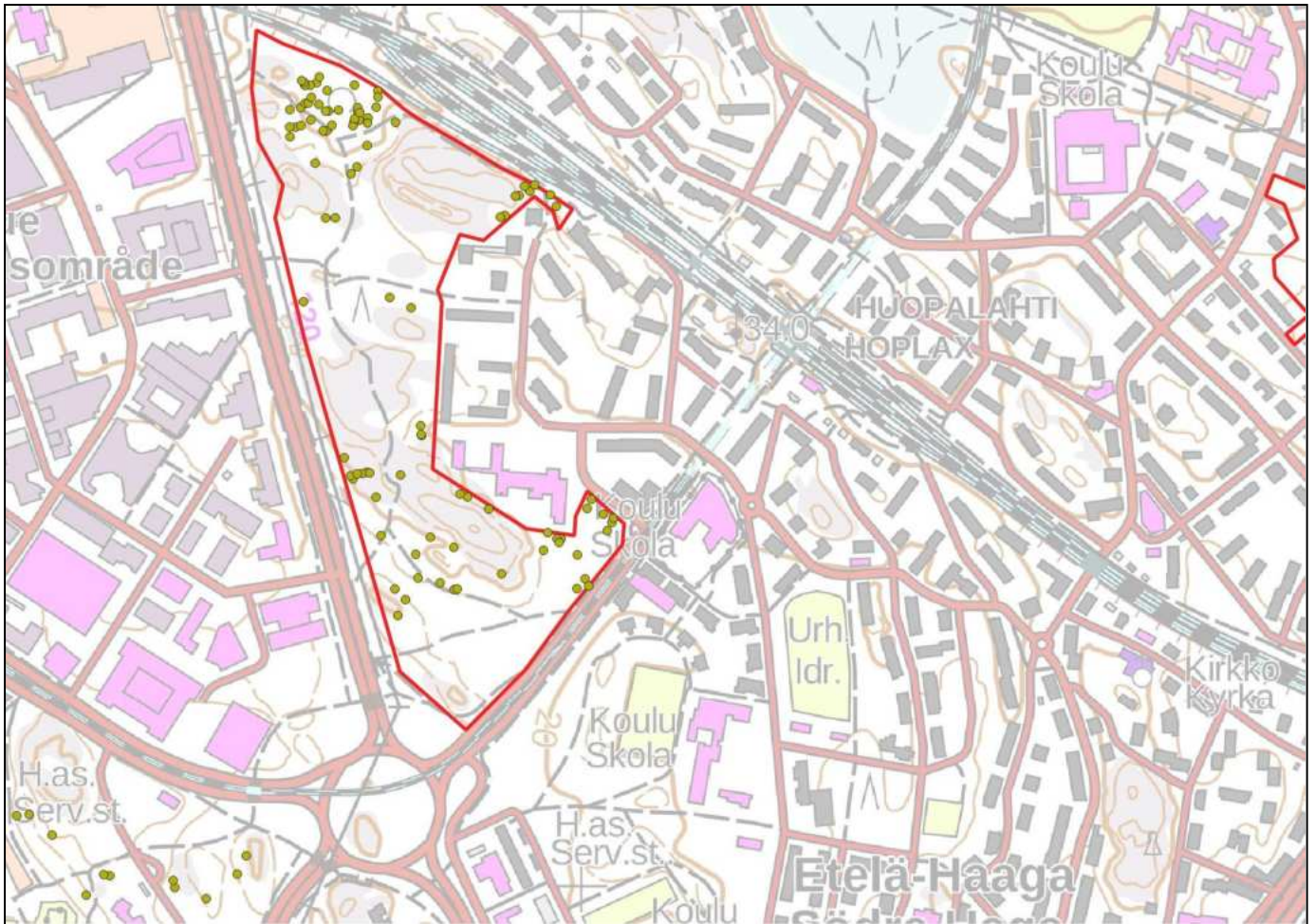

Kartta 2. Huomionarvoiset lajihavainnot 2024

laji	tieteellinen nimi	status
harjaskääpä	<i>Funalia trogii</i>	VU
riukukääpä	<i>Phellinus viticola</i>	RT, vm-ind.
kaarnakääpä	<i>Diplomitoporus flavescens</i>	NT
rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT, vm-ind.
etelänsärmäkääpä (3 esiintymää)	<i>Daedaleopsis confragosa</i>	luontoarvolaji
kruunuhaarakas	<i>Artomyces pyxidatus</i>	luontoarvolaji
orakarakka	<i>Steccherinum ochraceum</i>	luontoarvolaji
pörrökääpä	<i>Cerrena unicolor</i>	luontoarvolaji
ruostekääpä (3 esiintymää)	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	luontoarvolaji, vm-ind.
rusokääpä (4 esiintymää)	<i>Pycnoporellus fulgens</i>	luontoarvolaji, vm-ind.

laji	tieteellinen nimi	status
liito-orava (18 eri papanahavaintoa)	<i>Pteromys volans</i>	VU, D4 erityisesti suojeltu
rakkosammal (7 havaintoa)	<i>Nowellia curvifolia</i>	NT
viinikääpä (4 havaintoa)	<i>Meruliopsis taxicola</i>	vm-ind.
männynkääpä (3 havaintoa)	<i>Phellinus pini</i>	vm-ind.
ruostekääpä (2 havaintoa)	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	vm-ind.
rusokääpä	<i>Pycnoporellus fulgens</i>	vm-ind.
ketunkääpä (3 havaintoa)	<i>Inonotus rheades</i>	luontoarvolaji
etelänsärmäkääpä (2 havaintoa)	<i>Daedaleopsis confragosa</i>	luontoarvolaji
levykääpä	<i>Phellinus laevigatus</i>	luontoarvolaji
pörrökääpä	<i>Cerrena unicolor</i>	luontoarvolaji
tikankääpä	<i>Gloeoporus dichrous</i>	luontoarvolaji
rosokka	<i>Porotheleum fimbriatum</i>	luontoarvolaji
kuorikääpä	<i>Oxyporus corticola</i>	

Taulukko 2. Mannisen ja Korhosen vuoden 2021 lajihavainnot

Kartta 4. Vuoden 2021 Olli Mannisen ja Ida Korhosen lahokaviosammal-havainnot 99 kappaletta.

4. Kaupungin luontotietoa

4.1. Liito-orava

Riistavuoren metsään on havaintojen perusteella rajattu **neljä liito-oravan ydinaluetta** (2018-2021) ja keskeinen eläimen käyttämä kulkuväylä. (Huom. runsaita papanahavaintoja on lisäksi kaakkoisosassa aluetta). Selkeästi koko Riistavuoren metsä on liito-oravan elinaluetta. Myös liikenneympyrän lounaispuoli on määritelty liito-oravan elinalueeksi. Liito-orava on uhanalainen ja taantuva sekä luonnonsuojelulla erityisesti suojeltu laji, jonka ydinalueiden, eli lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä tärkeiden kulkuyhteyksien heikentäminen on luonnonsuojelulla kielletty. Riistavuoren suhteellisen pienen metsäalueen pirstominen heikentää väistämättä liito-oravan elinpiiriä, ydinalueita sekä kulkuyhteyksiä ja siten sen lisääntymistä alueella (Yli-Karjanmaa 2024). Uhanalaisen ja kansallisesti taantuvan liito-oravan reviirin ja lisääntymispaikkojen pienentäminen ei ole ekologisesti viisasta tai oikein. Suotuisan suojelun taso ei kohene, jos lajin ydin- ja elinalueita pirstotaan ja heikennetään toistuvasti kyseenalaisin poikkeusluvin.

Kartta x. Liito-oravan ydinalueet punaisella ja elinalue ja kulkuyhteys sinisellä (Helsingin karttapalvelu 2018, 2019, 2020, 2021)

4.2. Luontotyytit

Arvoluokat

Luokka I (hyvin arvokas)

Luokka II (huomattavan arvokas)

Luokka III (kohtalaisen arvokas)

Suoaro

Uhanalaisuusluokka: DD = Puutteellisesti tunnettu.

Edustavuus: Kohtalainen.

(Aiemmin Arvoluokka II huomattavan arvokas)

Rajauksen eteläosassa on jäänteitä isovarpurämeestä (NT, VU Etelä-Suomi) kenttakerroksessa paikoin suurikokoisia juolukkaa ja suopursua, harvakseltaan suokukkaa ja suurikokoista suomurainta. Pohjoisosissa sarakorven (VU, EN Etelä-Suomi) piirteitä;

kenttäkerros jouhisaran, tupasvillan ja pullosaran vallitsemaa, seassa myös raatetta melko runsaasti. Pohjoisin osa voimajohdon läheisyydessä on saranevaa (NT, VU Etelä-Suomi).

Sisältää Helsingissä vaarantuneet lajit suokukka, pikkukarpalo. Lisäarvoina Helsingissä muuten huomionarvoiset lajit maariankämmeikä ja raate.

Kangaskorpi

Arvoluokka II (huomattavan arvokas)

Luontotyyppi: Kangaskorvet (EN) Etelä-Suomessa: CR.

luonnontilaisuusluokka: Vähän heikentynyt

Edustavuus: Heikko. Vankkaa männikköä kasvava korpi

Pohjoisreunan korpi

luonnontilaisuusluokka: Täysin muuttunut

Ojitettu korpialue, joka on nykyisin lähinnä muuttumaa ja mustikkaturvekangasta

(Haagan liikenneympyrän pohjoispuoli)

mustikkaturvekangasta ja tuoretta kangasmetsä sekä kallio

luonnontilaisuus: Heikentynyt

4.3. Viherverkosto

Riistavuoren metsä on tärkeä osa kaupungin metsä- ja puustoista verkostoa, jossa on erityisiä luontoarvoja (Helsingin kaupunki 2019).

Kaupungin luontotietojen mukaan tämän metsäisen viherverkoston kaavoittaminen "pirstoo metsäisen ydinalueen ja koko viheryhteys käytännössä katoaa maankäytön tiivistämisen myötä".

5. Lintuhavainnot

Viimeisen viiden vuoden ajalta Riistavuoren metsästä on merkittäviä paikallisia lintuhavaintoja uhanalaisista, silmälläpidettävistä tai EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeista: tervapääsky (EN), varpunen (EN), viherpeippo (EN), töyhtötiainen (VU), kanahaukka (NT), närhi (NT), västäräkki (NT), palokärki (D) (Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry, Tiira-tietokanta).

6. Liikenneympyrän lounaispuoli

6.1. Ida Korhosen havainnot 2021

liito-orava (VU, D4 erityisesti suojeltu) 500+ papanaa, koivun alla

lahokaviosammal (EN, D2 erityisesti suojeltu) 11 esiintymää lahokaviosammaleen itujyväryhmää

rusokantokääpä (NT, vanhan metsän indikaattori)

männynkääpä (vanhan metsän indikaattori) 3 havaintoa

aarnikääpä (vanhan metsän indikaattori)

viinikääpä (vanhan metsän indikaattori)

6.2. Luontotyypit (Helsingin kaupungin karttapalvelu)

Liikenneympyrän lounaispuolella Vanhan Viertotien vaahterametsikkö (NT)

Arvoluokka III

Luonnontilaisuus Heikentynyt

Edustavuus: Kohtalainen.

Eri-ikäistä vaahteraa kasvava lehtokuvio, jossa on sekapuuna joitakin järeitä koivuja.

Polku läpi, muuten ei kuluneisuutta

(Vanhan Viertotien rinnelehto (841/2018))

Arvoluokka III

Tuoreet runsasravinteiset lehdot (EN)

Luonnontilaisuus Heikentynyt

Edustavuus: Heikko.

Vanhoja kuusia ja koivuja sekä jaloja lehtipuita kasvava rinnelehto. Lehtilahopuuta melko paljon

7. Yhteenveto

Riistavuoren metsä on lukuisia uhanalaisia luontotyyppejä ja lajeja sisältävänä yhtenäisenä metsäalueena arvokas kokonaisuus. Monipuulajisena, vanha- ja lahoppuustoisena sekametsänä alue on lähes poikkeuksetta METSO 2, paikoin jopa METSO 1-luokkaa. Erityisesti suojellun liito-oravan ydinalueiden ja runsaiden lahokaviosammaleen esiintymien johdosta osa alueesta on arvoluokkaa 1. Muu metsäalue on uhanalaisten luontotyyppien ja lajiesiintymien muodostamana merkittävänä kokonaisuutena arvoluokkaa 2. Metsä on myös tuoreiden havaintojen perusteella arvokas kääpäalue. Silmiinpistävää on vanhojen mäntyjen, haavan ja eri puulajien lahoppuun esiintyminen alueella sekä uhanalainen tai luontoarvoja indikoiva lajisto.

Useat eri uhanalaiset luontotyytit ja lajit (esimerkiksi liito-orava, uhanalaiset linnut ja vaateliat käävät) ovatkin selkeä osoitus metsän luontoarvoista. Metsällä on luontoarvojen ohella myös tärkeä virkistysarvo, mistä on osoituksena yli 2400 ihmisen vetoomus metsän säästämiseksi rakentamiselta. Alueella on polkuja, koulujen suunnistusrasteja, lasten tekemiä majoja ja piirtämiä kylttejä ”Riistavuorta ei saa halkaista!” ja ”Pelastetaan Riistavuoren metsä!”. Riistavuoren metsä kuuluu Helsingin arvometsiin ja se tulisi suojella rakentamiselta.

Kuva 6. Paikallisten asukkaiden tekemä kyltti.

Lähteet

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014–2025, METSO Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen: METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025

Helsingin arvometsät -esitys 17.6.2014. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys.

<https://helsinginmetsat.wordpress.com/helsingin-arvometsat/>. Viitattu 15.10.2024

Helsingin kääpäselvitys 2019. Keijo Savola (listaa luontoarvoja indikoivia kääväkkäitä)

<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-03-21.pdf> sekä

Helsingin metsien kääpäselvitys 2011. Keijo Savola

<https://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-05-12.pdf>. Viitattu 15.10.2024

Liito-oravan suojeluopas, syyskuu 2024. Yli-Karjanmaa, Sami Laukaa: Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry. https://www.kuusanluonto.fi/dokut/LO-suojeluopas_0924.pdf. Viitattu 15.10.2024